

daczára annak, hogy a legszebb holdvilágos éjszaka volt, nem bírtam a természeti szépségekben gyönyörködni, mert a pár éjszakai nemalvás, az erős gyaloglás és tetejébe most még az erős kocsirázás, megtette hatását: minden 5 perczben lehunytam szememet és akarva nem akarva, szundikáltam.

Végre éjjel 12 órakor Zernestre érkeztünk s természetesen a legelső szállóban azonnal lefeküdtünk.

(Befejezése következik.)

Szabó János.

Százezeréves nyomokon.

— Két képpel. —

Hosszas háborúskodás után, ragyogó győzelmek emlékével visszavonultak téli szállásra a nap fényes hadai. A szívós kitartású ellenség, a dérkoronás, köd-palástos ősz igájába hajtott völgyet és hegyet.

Elmultak a meleg, napsugaras szüreti napok. A szélhajtotta fellegek mind jobban összetorlódtak, alább ereszkedtek. Időnkint megeredt a lassú, hűvös eső. Egy este aztán elállott a szél s a sötét éj leple alatt az egész égboltot elborította az áthatlanná tömörült felhőkárpit s ólmos súlylyal nehezedett a szürke, leszakadni készülő tömeg a megszűkülte látóhatárra.

Ilyen volt az idő november 17-én, mikor erélyesen küzdve a mélabús hatás ellen, szapora léptekkel haladtunk a csúszós úton Hámor felé. Jobbra-balra a lapos völgyfenéken párak imbolyogtak a szalagokra hasogatott tarlok felett. A vörössé hervadt bükkösök és tölgyesek a Bánya- és Hegyes-hegy felhőbe olvadó hullámos oldalain úgy néztek ki, mint óriás gyermeknek göndör hajerdeje.

Hirdetőtáblánk a Szeletát s a Forrásvölgyet jelölte meg útirányként. Tudtam, hogy a Szeleta barlangjában a földtani intézet végeztet ásátásokat. Megkértem tehát Leszih Andor barátomat, múzeumunk örét, hogy tudassa kimenetelünkről az ásátások vezetőjét, dr Kádié Ottokárt, hogy a vasárnapi munkaszünet miatt a barlangot elzárva ne találjuk. Reménykedtem, hogy több nyereségünk is lesz ebből az eddig meglepetésnek tartogatott intézkedésből. Ebbeli híradásomnak társaim nagyon megörültek s most már együtt találgattuk, hogy feljön-e velünk Kádié a Szeletára, vagy átenged bennünket nem túlságosan szakavatott tudományunknak?

A találgatásra nem sok időnk volt. Az összeszoruló völgy százszor megbámult szépségei, az Ampezzoba is beillő gyönyörű szirtalakulatok ma is megvették rajtunk a csodálat adóját. Észre sem vettük, hogy célhoz értünk.

Dr. Kádié már várt reánk. Barátságos szivességgel fogadott; bemutatott bájos feleségének s néhány nyájas szó váltása után átvéve a vezetést, felkalauzolt bennünket a barlanghoz.

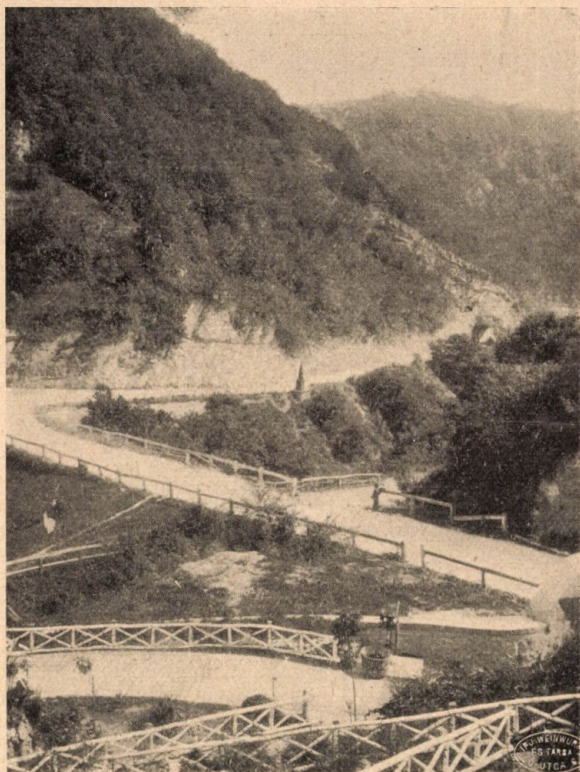
Már a második nyarat tölti itt. Hatodik hónapja kutat. Keresi a diluvialis embert. A tudományos körökben méltó feltűnést keltett miskolci palaeolith kőszakócák ismertetője, kitűnő földünk, Herman Ottó hívta fel a földtani intézet figyelmét a Bükk barlangjaira, mint az ősemlék valószínű tanyáira. Így nyert megbízást Kádié dr. a kutatásra, a mely fényes eredménnyel járt.

A hákori templom mellett vágtunk neki egyenesen a hegyoldalnak. Átmentünk az úttest alatt s előbb a Dolka oldalán kapaszkodva feljebb-feljebb, átsap-

tunk keleti irányba s egyenletesen emelkedő, jól kitaposott gyalogúton felhágunk a Szeleta tar hátára.

Bár érdeklődésünket a barlang közelsége már nagyon felizgatta, egy pillanatra mégis megálltunk, hogy körültekintsünk.

Alkonyodott már. Sűrűsödő ködök homálya borongott a mély völgyben alant. Ott úszott a Taj tükörén. Ráborult a hallgatag falura, a szomorúfüzfás kis

A Szeleta a tó gátja felől.

(Túry József felvétele.)

temetőre ott a rét szélén, az erdő alján, hol a Szinva hanyatt-homlok rohan alá a keresztbefeküdt, toronymagas sziklákon ütött résen.

Egy pár lépéssel leszálltunk a barlang szájához. Közvetlenül a tető alatt, 60–80 m. magasan a völgy felett tátong ez a meredek sziklafalban. Előtte a kihordott törmelék.

Sajátságos érzelmek leptek meg. A ködös őszi alkonyat, a hervadó erdők s az előttem sötétlő üreg: a százezer év előtt élt ember néma történetének temetője, rejtelmes hatással ragadták meg a lelkemet. Az enyészet szent borzadálya suhant el felettem; az örök idők végtelenségének rettentő gondolata szorította át agyamat, semmiségünk megalázó tudata mázsás teherként súlyosodott reám. Mi lesz belőlünk százezer év múlva? A büszke énből? Mi marad a gögből, hiúságból?

Hová lesz a hír, dicsőség? Hová a harc emléke, mely a völgyeken dül ronda fegyverekkel, hitvány aranyért?! . . . Semmi, semmi, semmivé! Ez a bús refrain, a mit mindenüvé felírt a végzet, de csak a látók szeme lát. Ha jobban megnyílnak a szemek, jobbak lesznek az emberek, megtisztul a világ.

A tátongó nyíláson át téres, 15 m. széles, 20 m. hosszú csarnokba jutotunk. Talaját szabályos árkok metszik keresztül; egyikük 6 m. mély, de még nem ér feneket. Az árkok oldalán tisztán meglátszik a rétegek elhelyezkedése. Felül az alluvium nagyjából egyenletes vastagságban, alatta hullámos barna csik által elválasztva a diluvium. A rétegeket pontosan beosztott négyzetek szerint emelik ki s tartalmukat eredeti helyük tüzetes megjelölésével válogatta ki Kádi s körös-

A Szeleta-barlang szája.

körül a sziklafal alatt kicsiny megjegyzett csomókba rakta. Csak 2 m. mélységig talált számbavehető leleteket. Lentebb már a csontok szétmállottak, de olyan bőségesen halmozódtak itt fel elvegyülve a mészkő barnásveres porladványával, hogy együtt valóságos külön jellegű földnevet képeznek, melynek 30%-a foszfor-sav. Ez az értékes tartalom indokoltá tenné a kiaknázást, ha az elszállítás kérdését könnyen meg tudnák oldani. Az alluviumban sok cserepet s jelenkori (geologiai értelemben) állatsontot lelt, a diluviumban pedig temérdek barlangi medve-, ősszarvas- s más csontot s vagy 30 darab palaeolithos kőszakócát. A csontok — velejükkért — felhasználhatók; itt-ott zúzás, koptatás látszik rajtuk. Tűznyomok is láthatók. Ezek a leletek kétségtelen bizonyosságai annak, hogy a Szeleta barlangja az ősböblény és mammoth kortársának, a diluviális embernek volt a tanyája s mint-hogy ilyen hely az öt világrészben is csak kevés akad, a Bükk vidéke a tudósok

révén a Neander-völgye, a Spy-barlang, Krapina stb. mellett világhírré tesz szert. A barlang megásása még távolról sincsen befejezve. A nagy csarnok megbolygatlan részein kívül a két mélyen benyúló ágon sem haladtak végig. Megbocsát-hatatlan hiba volna, ha a munkát 1908-ban nem folytatnák, mert hiszen éppen ezen feltáratlan részekből kerülhetnek elő az eddigieknél is értékeesebb, megbecsülhetet- len leletek.

A barlangban, acetylénlámpánk modern fényénél mondtam köszönetet tudós vezetőnknek a ritka szellemi élvezetért, a melyben bennünket élénk közvetlenségű magyarázataival részesített. Tovább igyekeztünk a Forrásvölgy felé. Hallván szán- dékunkat, nagy örömiinkre Kádič dr. is csatlakozott hozzánk. A sötétedő erdőben átvágtunk a Dolkára s a Kőlyukoldalon leereszkedtünk a Felsőforráshoz. Hanem ez érdekes leereszkedés volt ám: lámpafénynél, meredek sziklákon. Az volt a jó, hogy nem értünk rá megijedni, csak mikor már túl voltunk a bajon. E tájon is van sok barlang és üreg. Egynéhányat, köztük több jelentékeny nagyságút, meg- mutattunk új barátunknak viszonzásul szívességeiért. Ezeket is kutatásra érdeme- seknek ítélte.

Tovább mentünk a völgyön, az el-eltűnő patak mentén le a Kecskelyukig. Mielőtt azonban ide betértünk volna, némi viszontagságok árán felkerestük a szem- közti hegyoldalban, kissé feljebb, jó pár emelet magasságban a Büdöspestet. Ezt és a Kecskelyukat ismerte Kádič, ásatott próbára mind a kettőben. A Büdöspest agyagos törmelékében csontok mellett obsidián-pengéket s más ilyesmiket talált. A Kecskelyukban azonban semmi nevezetese sem lelt, a minek oka talán abban rejlik, hogy ezt a barlangot a víz járja s a sziklafenek nagyon közel van. A Kecskelyuk szűk sikátorát, mely hosszan benyúlik a hegybe, egy darabon meg- mutattuk az érdeklődőknek. Egyik kevélykedő heves összekocczanása után egy lefüggő cseppkőkolonczczal visszavonultunk a főterembe s kiborítván zsákjainkat, nagy lakomát hevenyészünk, melyben bár sok minden jót hátunkra erőszakoltak az otthoni gondos kezezcsek, mégis legtöbbet ért a legigazibb fűszer: a jó étvágy, melylyel utolsó morzsáig, legutolsó cseppig eltüntettünk mindent.

A királykúti völgytoroknál búcsúztunk el a Hámorba visszatérő Kádič dr.- tól. Az együtt eltöltött pár óra olyan közel hozott bennünket egymáshoz, hogy a válás valóban nehezünkre esett. Szives jókívánatokkal s a viszontlátást emlegetve szorítottuk meg kezét s utána néztünk, míg alakját el nem nyelték az esti árnyak. Azután ellenkező irányban elindultunk hazafelé mi is.*

(Miskolcz.)

Kühne Adolf.

* A Borsodi Bükk-Osztály ezen kirándulásán részt vettek: Gáspár Bernát, Grosz Lajos, Kühne Adolf, Kühne Andor, Vajda Géza dr.

A kik érdeklődnek a kutatás iránt, kísérik figyelemmel a földtani intézet évkönyvét, melyben Papp Károly jelentése „Miskolcz környékének geologiai viszonyai“ cím alatt már megjelent (XVI. kötet, 3. füzet), dr Kádič Ottokaré pedig legközelebb lát világot.